

מעלת כלל ישראל וכולו מחמדים

(ע"פ סה"ק "ייטב לב")

הרב ש.ח. פרש

בלק מלך מואב שונאם של ישראל מנסה לשלוח ידו בהם, באמצעות פה דובר נבלה של בלעם הרשע. תכסיו הם רבים, כל מהלך שלו מחושב ומכוון, מלחמתו אינה מוגבלת רק לשדה הקרב, כדרך אנשי חיל העורכים מלחמתם בחרב וחנית ובשאר כלי נשק, תוך כדי תכנון מקומות התורפה של האויב, בהם ניתן לפגוע, לתקוע טריז בין הלוחמים, וכדומה מטכסי מלחמה.

רשע זה דרוך לקרב כפול, למעלה ולמטה, בו בזמן שפחדו גובר והולך, שמא ילחכו הקהל את סביבותיו, נוקט הוא באמצעי בלתי-מקובל, שוכר הוא קוסם "מקצועי", אמן-הקללות שהטומאה היא אזור-חלציו, במטרה לערער את יסוד קיומם של ישראל קדושים, אין זו מלחמה אסטרטגית, אלא מערכה רוחנית כבדה.

דומה. שיש התמהים נוכח צעד בלתי-מובן זה אך נבונים יורדים לסוף דעתו, אין ישראל כשאר עמים, הללו אין חלקם עם משפחות האדמה, בנים הם לא-ל חי, אשר בחר בהם להיות לו לעם קדוש, כך שהמלחמה בהם שונה מכל המלחמות המתנהלות בעולם, מאחר ששורש אחיזתם איתן הוא בגבהי מרומים.

מלך מואב בוחן ובודק נקודות-חולשה, חסרונות, פגמים, חטאים ועונות בגוי אחד בארץ, מנסה הוא להיכנות על חשבון ההסתה נגדם, נטפל ליוצאי דופן, נאחז בשולי המחנה, באותם שהענן פלטם, ובלבד שיעלה בידו למעט מחשיבותם, לערער רום מעלתם, ולזלזל בכבודם.

כבר בנוסח הפניה אל נביא-האומות, שמלכי ארץ משכימים לפתחו, קולט אתה רעל מוסתר וגנוז: לכה נא ארה לי את העם הזה — כאדם האורה בתאנים, בלק שידיו רב לו בקסמי-כשפים, יודע היטב כי כלל ישראל הוא סלע איתן וצור חלמיש, אשר כל כלי יוצר עליו לא יצלח. אי-לזאת מגיח הוא מאחור, כאותו ארכי-ליסטים שצינן את האמבטי, במטרה לזנב כנחשלים, לערער את חומת האחדות הבצורה, לקלוע בפרטים ודרכים אולי יעלה בידו להרחיב את מדת הנזק, כשם שהתאנים נלקטות אחת לאחת, כך זומם הוא לפגוע ביחידים, להשטין ולקטרג על כל אחד ואחד.

בלעם הרשע אינו ברשות עצמו, לשונו חסומה וחכה נתונה בפיו הערל, נוכח הבקשה-פקודה: אפס קצוהו תראה וכלו לא תראה, שמשמעותה הוא להתרכז בפרט הפגום בניגוד לכלל המחוסן שעליו נאמר: וכולו מחמדים, באה התשובה הנכבדית העליונה: לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, עצתך לא תקום חממך לא יצלח, וכל-כך למה: ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו — כלל ישראל אח ורע למלכו של עולם.

האחדות האלוקית של: אתה אחד ושמןך אחד, כוללת מרכיב נוסף שלא ייתכן להתעלם הימנו, ואין ספק שלא ניתן יהיה להפריד בין הדברים: ומי כעמך ישראל גוי אחד, ישראל ואלקיו אחדים ומאוגדים — אלמלא היו ישראל באגודה אחת אין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהן.

אוי לך מואב אבדת עם כמוש, לשוא יגעת למצוא נקודת תורפה, בה תטיל את חצי הקטרוג המורעלים, התשובה הניצחת לא הביט און ולא ראה עמל, אינה רק לבלק, אלא גם לממשיכיו המקטרגים בכל הדורות כל פעלכם מאפע: כנסת ישראל היא חטיבה אחת שכולה מחמדים, הכלל כולו — כולם אהובים, כולם ברורים, כולם גבורים, כולם קדושים, וכולם עושים באימה וביראה רצון קונם.

ישראל קדושים, האחד עוסק בתורה, ומשנהו עמוס במצוות ומעשים טובים. פלוני רודף אחר צדקה וחסד, ואילו אלמוני משתוקק לעשות אך טוב "אפילו פושעים מלאים מצוות כרמן, זה בחכמתו וזה בעשרו, זה בגבורתו, להציל עשוק מיד עשוקו, ובכללות כל מילי דמיטב איתנייהו ביה".

הסתכלותו של מלך ישראל וגואלו ב"ה היא כללית, מתוך רצון לראות בטובתם של ישראל, שהרי: וכולו מחמדים, כי בכללות ישראל כולם יפים ונעימים, חמודים ונאהבים לשעתו ולדורות — ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו — לנצח.